

CUPRINS

Prefață	7

ÎNTRE DOUĂ MĂRI (1996–2000)

Însemnări despre corupție	11
Călătorie la începutul nopții	18
Începutul și sfârșitul	22
„În loc de“	24
Alianța și aliajul	26
Aniversări și zvonuri	29
<i>Habemus Papam?</i>	31
NATO: pauză de respirație	34
Între eclipsă și potop	37
Război și pace	39
Gânduri în marginea luptei	42
Unda de soc și efectele secundare	46
Năravul lupului	48
Nevoia de bucurie	50
Capcane	52
Schimbarea la față?	55
Impas și soluții	57
Zbateri și dezbatări	59
Suita eșecului în D major	61
Salve în bernă	64
În laba ursului	67
Miezul problemei	69
Integrare sau duplicitate	71

PROTON PSEUDOS (2001–2004)

Stratul de gheață	75
România și Rusia: rămâne cum am stabilit	76
Vizita în Germania a ministrului de Interne	78
Secvențe	81
Premierul Adrian Năstase în Germania	83
Turnanta	86

Impresia de suprarealitate	89
România după 9/11	91
Echivocuri și contradicții	93
Dramma giocoso	96
Martorul german	99
De ce „da“	101
Corecția	105
Numărătoarea inversă în direcția NATO	107
Euforia cu amortizor	110
De la conjurație la frățietate	112
Pe linia frontului	115
Păcălitorel păcălit	118
Factorul german	120
Ce-i cu noi?	122
Corupția mică și mobilă	125
Puterea și presa	127
Bună țara, rea tocmeala	130
Ce-am avut și n-am pierdut	132
Cum stăm	135
Exil și împărăție	137
Riscurile	140
Regele trăiește	142
Un salut final pentru învingător	144
Recuperarea României	146
Revizitarea bătrânei doamne	148
A doua zi după nuntă	150
Ritualul ștafetei	152
Ora zero n-a venit	154
O evaluare	155
Hybris și Nemesis	157

UN PREȘEDINTE PENTRU NELINIȘTEA NOASTRĂ (2005–2006)

Surprizele „subiectului social“	161
La un pahar de bere	162
Vulcanul noroios	164
În diagonală	165
Germania, o poveste de primăvară	167
La Moscova, la Moscova	169
Marile manevre	172
Minoritatea continuă	174
Noua frontieră	176
Terorism și democrație	178
Ce vrea Europa?	180
Un președinte pentru neliniștea noastră	183

Picat din cer	184
Război în Biserică	187
Rusia nu arde gazul de pomană	190
La moșii	192
Liderul secret	194
Strugurii acri	196
România și America	197
„Românii trebuie să se regăsească pe ei însiși“ Interviu cu Helmut Kohl	199

ANNUS MIRABILIS (2007)

România în Europa și Europa în România	
Conferință publică, Teatrul Național „I.L. Caragiale“	213
Punct. Și în continuare...	221
Incișiune în realitatea imposibilă	223
Fragmente de Paști	224
A fi sau a nu fi	226
Ușurința de nesuportat a simplificării	228
Judecata de Apoi se amâna	230
Să-i iubim pe ruși?	232
Majorități erbivore și minorități carnasiere	233
Sfârșitul continuu	236
Spre Europa, în zbor!	238
Traian și Vladimir	240
Un german în plină vară	242
Aventuri la Marea Neagră	244
E prea târziu?	247
Ce ne aşteaptă?	248
Verb — și de la capăt	251
Țara noastră din cărțile lor	253
Tristețea miliardarului la maturitate	255
<i>In memoriam</i>	257
Alternanța democratică	259
Ieșirea la liman	261
O eternitate de speriat	263
Singurătatea marinaru lui de cursă lungă	265
Corupția spectrală	267
Maxima nervozitate	269
Natură moartă cu pete de viață	271
Inima neagră, mâinile curate și sângele crimei	273
Brașov–Genova, via Islam	275
...dacă nu e și fudul	278
Afinități selective	280
„O mare de oameni dornici“	281

Un american la București	283
„Cred că România se află într-o perioadă de mari speranțe“	
Interviu cu Henry Kissinger	286

SOCIETATEA PESTRIȚĂ ȘI FIGURANȚII EI (2008–2009)

Rusia și românii	297
Memoria lungă a undei scurte	299
Ce nu văd lunetiștii	303
Mărire și decădere via București	306
Fâșiile de eter(nitate)	308
China noastră	310
Visul unei nopți de vară	312
Rapidul Dublin–Praga–Ștefănești	314
România contra Ucraina	316
Curbura castravetelui	318
Din fericire, ati existat!	320
Iarna primăverilor noastre	322
Actorul regional — figurant, cascador, protagonist?	325
Două cărți și o părere	327
Politica și antipolitica	329
Democrați și democriți	331
1968, cazul special	333
După 20 de ani	335
Monstruoasa și bestia	337
<i>Adversos mathematicos</i>	340
În calea tuturor posibilităților	342
Nici-nici	344

DOMINAȚIA LIBIDOULUI (2010–2014)

Politică și populism	351
Legături primejdioase	352
O întâlnire cu Lech Kaczyński	354
Cădere în Europa	355
Putem vorbi fără ură?	358
România între câine și lup	359
Zilele babei	361
Craii de la Răsărit	362
Sus, mândruțo, cu Roosevelt!	365
Dominația libidoului	367
Ebuliția disjunctivă	369
De ce suntem aşa?	371

Așteptându-i pe învingători	373
Volga, Dacia și rock and roll	376
Jocul de-a vacanță	378
Previziunile Apocalipsei	380
Anul Nou fără bucurie	382
Prin cenușa imperiului	384
Pași în doi	386
„O nouă primăvară pe vechile dureri...“	388
Avertismentul german?	390
Acțiunea și reacțiunea	392
Anii vacilor slabe au nimerit abatorul	394
Regele Mihai suntem noi	396
O poveste de iarnă	399
Din lume adunate	405
Descoperă România!	407
Cel mai rău scenariu posibil	410
China de la capătul drumului?	414
Chestiunea germană, revăzută și adăugită	416
Un scandal suplimentar?	419
Putin <i>reloaded</i>	421
O mâna de ajutor	424

EUROPA PERSONALĂ, ÎN OAMENI ȘI ÎNTÂMPLĂRI (1996–2015)

Liniile de fractură ale României	
Conferință publică, Teatrul Național „I.L. Caragiale“	429
Un urbanist local și universal	443
Paradoxurile național-comunismului românesc	445
Reflecții asupra pre-Revoluției române	447
Portret fără Nobel	456
Forța destinului	461
Capșa și Sigurantza	466
Ostaticii	470
<i>La grande guerre</i> în „microunde“	472
Umbra lui Mircea la Sibiu	483
Transilvania, <i>mon amour!</i>	488
Sașii transilvăneni — cine sunt și ce vor ei	490
Sufletul și trupul	495
Cel care pune în scenă	496
Imperiul adus la zi	500
Europa, între crizele de creștere și criza terminală	
Conferință publică, Teatrul Național „I.L. Caragiale“	510

ÎNSEMNĂRI DESPRE CORUPTIE

1996–2000

I. Infecții oportuniste

Dacă fenomenul corupției nu s-ar manifesta decât în viața publică și în reprezentarea ei mediatică, și tot nu s-ar putea percepe decât ca o alternativă obligatorie a normalității românești. O a doua natură, ai spune, a felului de a fi al unei societăți tulburate, „tranzitorii“, a unui stat supus, din interiorul său, celor mai diverse și uluitoare excese ale nelegiuirii. Corupția e explicată și practicată, în același timp, în mod foarte diferit. Ea este socotită cel mai adesea drept o manifestare epifenomenală a pasajului subit și smucit dinspre economia planificată și statul polițienesc spre economia de piață și societatea deschisă. Ea apare, în raționamente alarmante, în presă îndeosebi, ca îndeletnicirea conexă a unor categorii precum parlamentarii, bancherii, capitaliștii, politicienii din partidul de guvernământ, miniștrii, politicienii din partidele coalizate – cât a fost cazul. Polițistii îi acuză pe judecători de facilitarea corupției prin protecții speciale acordate vinovaților, judecătorii îi acuză pe politicieni pentru insuficientele protecții legale acordate magistraturii. Corupția este un fenomen suprapartinic, traversează întreaga societate, și de ea s-au făcut vinovați și autohtonii, și străinii. Ea vine și dinspre răsărit, și dinspre apus, având ramificații vigozoase de-a lungul traseelor nord-sud. Obiectul corupției a atins proporții apocaliptice: avioane de pasageri și elicoptere de luptă, palate și grădini, hoteluri și restaurante, combine și CAP-uri, portofolii ministeriale și posturi de diplomați, dosarele tuturor împotriva fiecărui și invers; în sfârșit, totul devine domeniu de vânătoare al corupției. De corupție se fac vinovați și se acuză rând pe rând bandiții și vardășii, apoi bandiții între ei și vardășii între ei. Politicienii nu scapă nicio ocazie pentru a confirma regula de aur a corupției, în definiția ei clasică: „folosirea abuzivă a puterii în vederea îmbogățirii particulare“¹.

¹ Joseph J. Sennuria, „Corruption, Political“, în *Encyclopaedia of Social Sciences*, vol. IV, Macmillan, New York, 1931.

În timp ce vinovații devin deseori cunoscuți pe baza probelor, deși vinovăția e dovedită și face obiectul unor legi în vigoare, rareori justiția combatе corupția. Ai spune, mai degrabă, că o însoțește neputincioasă, ca într-un fel de maraton al dansului pe frânghie: dedesubt e însă mereu o plasă sigură, profund flexibilă: clanurile și mafiile politice, pe care un etnolog le-ar putea depista și într-o tradiție comunitaristă a întrajutorării excesive, în zona solidarităților tradiționale ale societăților acefale. Comunismul și ceaușismul au contribuit însă la transformarea corupției ca metodă abuzivă și ilegală de obținere a unor avantaje personale în structură de stat, în ideologie abia camouflată a longevității, în metodă omniprezentă de pervertire a valorilor morale ale societății pre-totalitare. Așadar, există corupție, dar nu există coruși, remarcă la un moment dat Nicolae Manolescu, după cum a existat terorism, în decembrie 1989, fără teroriști. Avem aici un binom expresiv, definind un sistem fundamental corrupt: din punct de vedere politic, moral, comercial, să zicem. În medicină, mai precis în tratamentul tuberculozei, sunt cunoscute aşa-zisele „infecții oportuniste“. Omul intră în spital grav bolnav, urmează să fie tratat de tuberculoză. Se-mbolnăvește, în schimb sau în același timp, de tot felul de alte boli, aproape inevitabile. Explicația medicilor e științifică, și deci credibilă. Explicațiile politicienilor români care, în plină expansiune metastatică a corupției, își consolează concetenții prin invocarea „răului (de) mare“, cât timp durează traversarea dinspre comunism spre capitalism, nu sunt convingătoare. Tuberculoza e tranziția, „bat-o s-o bată“, corupția e și ea acolo o infecție oportunistă, un mizilic, nici măcar o eroare, un fel de ceea ce nemții numesc *Schönheitsfehler* — un bigudiu uitat, zbârlind nițel frumusețea. Există însă motive să ne ocupăm de corupție ca de un teribil subiect, atâtă vreme cât (și medicii nu pot decât să confirme acest lucru) uneori cel ce se vindecă de tuberculoză, la capătul tranziției, e doar defunctul: victima corupției fără coruși, a terorismului fără teroriști.

II. Homo manipulator

Tradiția lui „a lua și a da“ e imemorială. Așa-zisul „principiu al reciprocității“ — descoperit bunăoară de Thurnwald¹ prin cercetările sale în, pe-atunci, colonia Nouă Guineă Germană din Asia de Sud-Est — confirma de altfel

¹ Richard Thurnwald (1869–1954), antropolog și sociolog german de origine austriacă, cunoscut pentru studiile sale comparative privind instituțiile sociale.

legile Babilonului sau ale Vechiului Testament: „ochi pentru ochi și dinte pentru dinte“ nu este decât varianta punitivă a unui comerț cu prestații și contraprestații reciproce, marcând istoria umanității în cele mai felurite formule. Mauss¹, în *Essai sur le don*, 1923, constată că relația „a da și a lua“, practicată în societățile primitive, menține chiar ceea ce numim azi „pacea socială“. Malinowski², studiindu-i pe trobrianzii africani și sistemul lor de schimb *kula*, constată că relațiile de afaceri, în general, nu sunt posibile decât „între prieni ce-și fac constant cadouri, « atenții »“.

E celebră și utilă și teoria sau tipologia reciprocității, enunțată de Sahlins³ în *Stone Age Economics*, apărută la Londra, în 1974. Potrivit acestea, depistăm în toate societățile tradiționale mai întâi aşa-zisa „reciprocitate generală“: prestația, serviciul, darul se fac fără ca recompensa sau revanșa să se efectueze imediat. Ar urma „reciprocitatea balansată“ sau „echilibrată“, unde compensația este imediat executată și absolut egală cu prestația. În sfârșit, „reciprocitatea negativă“, forma mai modernă a tipologiei, există atunci când, din capul locului, actorul A urmărește o recompensă mult mai mare din partea partenerului său, actorul B. Prințipiul reciprocității nu trebuie însă confundat cu relațiile de întrajutorare dintre membrii aceleiași familii, ai aceluiași clan sau între prieni. De altfel, etnologii observă că, pe măsura avansării de la stadiul economiei comunitare, bazată pe relații personale și de asistență mutuală, la cel al economiei de circulație, bazată pe concurență, proprietate privată și bani, reciprocitatea generală devine negativă. Apar tensiuni și angoase în privința prestațiilor de la sine înțelese, într-un climat arbitrar al „societății datului din coate“, cum numesc și anglo-saxonii, și germanii capitalismul arbitrar al performanței personale. Acestea duc inevitabil la aşa-zisa *soziale Kälte* — răceala socială, ce caracterizează îndeosebi capitalismul timpuriu — atât în perspectiva istorică a celui occidental, cât și în ipostaza sa actuală central-est europeană. Noul capitalism, spre deosebire de vechiul socialism sau capitalismul rodat al statului social, devine astfel scena predilectă a „tranzacțiilor inegalității“, după cum spune Schmidt⁴.

¹ Marcel Mauss (1872–1950), sociolog, antropolog și etnolog francez, fondatorul teoriei sociale a reciprocității.

² Bronisław Malinowski (1884–1942), antropolog, etnolog și mitolog englez de origine poloneză, întemeietorul școlii funcționale în antropologie.

³ Marshall Sahlins (n. 1930), antropolog american, exponent al culturii ca un concept-cheie în evoluția omului, specialist în antropologie politică.

⁴ Max Schmidt (1874–1950), antropolog, etnograf și explorator german care a întreprins cercetări în Paraguay.

În sfârșit, în această încercare de teoretizare antropologică și sociologică a corupției, să enumерăm și alte două concepte, actuale și de relevanță și în state occidentale, nu doar în țările Lumii a Treia sau într-un stat în tranziție spre capitalism, precum România. Germanii vorbesc, chiar în mod curent, de aşa-zisa *Vetternwirtschaft* — „economia verilor“, în traducere literală —, un fel de corupție bazată pe nepotism. Birocrații (oameni politici, funcționari de stat, primari, magistrați) își avantajează în acest sistem apropiatii, membrii de familie, într-un registru preponderent de „reciprocitate balansată“. Unchii își ajută nepoții, iar aceștia din urmă răspund, relativ repede și în aceeași măsură, cel puțin prin lealitate și fidelitate. Metoda a funcționat copios în România ceaușistă, în aparatul politic dictatorial, dar face ravagii și în economia bicefală — jumătate stat, jumătate „nașă“ — a tranziției. O ilustrare violentă a aplicării răsturnate a acestui principiu am avut recent în Irak: dictatorul și-a executat ginerele pentru „trădare“, la fel de prompt pe cât l-a lansat pe orbita puterii prin integrare familială.

O specialitate, și ea fecundă prezintă în România, este aşa-zisa *république des cousins* — „republica verișorilor“, un fel de supraspecie a economiei verilor, încercați și de un irepresibil apetit de putere politică. În republica verișorilor însă, spre deosebire de economia verilor, suveranul, arbitrul principal al mecanismului instituțional, statal, nu este poporul, ci sistemul mafiotic „noi și-ai noștri“ — aşadar membrii unei comunități, autodefiniți prin apartenență comună, nu doar familială, ci și de natura intereselor generale, aflate în *offside*-ul legalității de stat. Aici cutuma de grup funcționează în sfidarea legii. Malinowski vorbește chiar de „protocrație“, referindu-se la acest tip de societate, de republică a verișorilor, în care „sunt asociate un maxim de autodisciplină cu un minim al constrângerii“.

Întreaga evoluție a megacorupției românești din ultimii ani — semnalată de la generalul Florică încoace, să zicem, în aparatul de putere girat de PDSR și logofeții lui naționali și locali — se înregistrează în formula marcată de o impunitate efectivă a republicii verișorilor. E vorba în primul rând de apartenența la un codex de valori ale supraviețuirii politice și economicice moștenite de la ceaușism, dar, în mod paradoxal, nu de urmașii acestuia, ci de ceaușiștii însăși. A doua republică — ea însăși ilegală, structural coruptă din punct de vedere istoric, a lui Nicolae Ceaușescu (1965–1989) nu s-a prăbușit decât aparent, la nivelul semnelor și înscrисurilor în 1989. Ea se prelungește în a treia republică (1992–?) a cărei naștere continuă să fie, în ciuda valabilității certificatului de naștere (Constituția), o formă de avort istoric înregistrat într-un catastif diferit. Republica

verișorilor însă are o temeinicie, în România, care transcende legitimitățile îndoienlice ale republicii statale însăși.

Stăpânii republicii verișorilor sunt cunoscuți în literatura de specialitate drept *the big men*. Ereditatea, oricât ar fi de promițătoare, nu-i caracterizează în primul rând. Ei domnesc, reciclându-și constant puterea, doar prin practicarea corupției. Anularea, prin ideologie de stat, a principiului originii sănătoase, din comunism, nu este decât o nouă „demascare“ a adevăratului resort al promovării: nu cine ești, ci cât reușești să corupi, asta îți dă dreptul la existență în sânul acestor *big men*. În triburi ale indienilor sud-americani, ne spun etnologii, *big men* rezistă ca atare doar atâtă vreme cât împart daruri, cât momesc, cât corup. Deviza acestei aristocrații este: „*Corrumpo ergo sum*“.¹

În antropologia modernă a corupției, casta *big men*-ilor are un exponent ideal în homo manipulator. Homo manipulator este „vărul“ care aranjează, rezolvă, preia și propune comisionul, „reprezentantul“ anonim pe post de atașat comercial sau ziarist al cutărei instituții austere și complete (după Foucault), un cutare fost ofițer camuflat din DIE specializat în comerț, cutare fost general și actual om de afaceri, abia trăgându-și piciorul „sub trei dictaturi“, întreaga armată de experți activi și pasivi ai triumfului personal și ai dezastrului României. Toți cei ce populează listele întocmite de Ghe. Florică sau, dacă vă amintiți, liota de generali, miniștri și politicieni care, în epilogul filmului Z de Costa-Gavras (redifuzat de Televiziunea Română liberă la exact un an de la Revoluție!), deși acuzați în justiție de crimă și corupție, unul câte unul, nu doar că reintră în scenă, ca și cum n-ar fi părăsit-o vreodată, dar o fac în timp ce piesele lui Eugen Ionescu sunt, în sfârșit, suspendate. Grotescul fără martori și fără oglindă.

Desigur, președintele ghanez Nkrumah, cel filipinez Marcos, cel român Ceaușescu au fost *big men* desăvârșiți. Nu doar cea mai mare parte a conurilor a rămas intactă și necunoscută de țările și popoarele lor, ci și armata, salvată, a verișorilor. Din 1990 începând, cel puțin patru generali (Florică, Spiroiu, Petculescu și, parțial, Iordănescu)² au scos la un moment dat — însă foarte puțin — sabia. Patru generali în căutarea unui autor. Comandantul suprem își trece armata în revistă, indiferent de chipurile de sub chipiu.

¹ Jeremy Boissevain, *Friends of Friends: Networks, Manipulators, and Coalitions*, Oxford, 1978.

² Generali de poliție și armată, activi în primii ani postdecembriști. Au demascat, cu mai mult sau mai puțin succes, corupția din sistem.

și politic devastat, având ceva în comun cu „zona“ lui Tarkovski. Rusia n-a cunoscut renașterea, reforma și iluminismul pe propria-i piele, a adăugat experta postsovietică. Orice încercare de democratizare este deci echivalentă cu o izbucnire a criminalității, atâtă vreme cât structurile mentale ale lui *homo sovieticus* sunt mai aproape de feudalism, după comunism, și mai aproape de păgânism, în aşteptarea creștinizării sociale în profunzime. Tarul însuși dacă ar reveni la Kremlin, cu Kerenski cu tot, n-ar putea schimba azi lucrurile, atâtă deznădejde structurală zace în sufletele moarte ale mujicilor sociali. „Subiectul social“, a adugat sociologul, este anesteziat. El a fost, rând pe rând, în ultimele decenii lobotomizat și chiar decapitat de comunism. El nu ne mai face surprise, indiferent de noile culori pe care oamenii politici vor să le lipească pe ochii alegătorilor. „Doresc țărrii mele, la fel cum îmi doresc și mie însămi doar binele, dar, de fapt, dorința mea este un vis, care are toate șansele să se transforme în coșmar“, a finalizat doamna de la Moscova. Dar profesorul doct, german și cu ochelari i-a replicat: „Se poate, doamnă, să aveți atât de puțină încredere în surprizele pe care vi le poate oferi un subiect social anesteziat? Nu știți povestea cu handicapul incurabil, din căruciorul pe rotile, care, în vizită la grădina zoologică, l-a întâlnit pe tigrul ce tocmai scăpase din cușcă și se plimba agale, puțin intimidat de noua sa libertate? Însoțitorii căruciorului au tulit-o, paznicii cu puști s-au făcut nevăzuți, vizitatorii cu picioarele normale au luat-o la sănătoasa. Doar subiectul social handicapat a mai rămas să dea ochi în ochi cu tigrul. Și atunci, subiectul social handicapat s-a ridicat, mai încet, și a luat-o la fugă, relativ repede pentru un paralitic neinclus în repertoriul biblic a miraculațiilor, ci doar în cel mundan al tranziției.“

LA UN PAHAR DE BERE

2005

A vorbi despre o Românie pozitivă pare o încercare mai mult cinică, poate umoristică, în cel mai bun caz; propagandistică, în cel mai rău caz. Or, noi suntem obișnuiți mai ales cu acest caz.

O seară de viscol care blochează din nou Bucureștiul, în ultima zi a lui februarie, nu ne îmbunătățește deloc starea de spirit.

Și totuși, am acceptat să sprijin acest proiect generos și, poate, pentru unii utopic al firmei de bere Ursus, din câteva motive, pe care vi le voi comunica.

1. Există și bucurie, fapte bune, intenții generoase, oameni cumsecade chiar și în România. Starea de spirit generală este mai aproape de pessimism și neîncredere, după lungi ani de așteptări și eșecuri politice. Proiectele personale ale multora dintre noi au fost mai reușite decât proiectele comune. N-o să mă încristeze niciodată mai mult proiectul Legii sănătății sau perchezițiile din Zambaccian decât o să mă bucur folosirea limbii române într-un poem de Mircea Cărtărescu, vederea fetelor ieșind de la Liceul Lazăr într-o zi de primăvară sau o plimbare pe Lipsani cu un ziarist german de acum câteva zile, care îmi spunea că simte pe străzile orașelor românești o nouă bucurie de a trăi, necunoscută cu ani în urmă.

2. Am avut, timp de 20 de ani, o privire din afară asupra României, trăind în străinătate. Această poziție te obligă nu doar la dorul de casă, ci și la o judecată mai critică asupra ei, în comparație cu alte țări și alți oameni. Pentru mine cel puțin, judecata critică de la distanță asupra României, două decenii la rând, a devenit atât de severă, încât a trăi azi în România a devenit nu doar posibil, ci și o opțiune în cunoștință de cauză. Pot să înțeleg de ce atâția români tineri vor să părăsească România. Pot să înțeleg însă și de ce, mai mulți români, tineri sau mai puțin tineri, aleg să trăiască în continuare aici.

3. Al treilea motiv al reținerii semnului plus, când e vorba de starea de spirit în România, este existența unui număr mai mare de oameni, foarte diferiți unul de altul, în această țară, care cred același lucru: față luminoasă a acestei societăți există, alături de cea întunecată. Dacă vom înțelege mai bine față luminoasă, ne vom lăsa mai greu înșelați sau atrași de față întunecată.

4. Există în pedagogie un precept care te obligă să vorbești și despre calitățile celui mai rău dintre oameni. Citind ziarele sau uitându-te la televizor, ai însă impresia că trebuie să cataloghezi exclusiv rău tot ceea ce se întâmplă într-o Românie iremediabil rea. Or, și țările, ca și oamenii, mai ales în perioada de creștere, au nevoie de îngăduință, de răbdare și, dacă se poate, chiar de tandrețe.

5. Dacă mi s-ar fi cerut să particip la o inițiativă statală de pozitivare a României, aş fi fost suspicios. Suntem încă prea aproape de imperiul minciunilor patriotice, pentru a mai vorbi sau chiar a mai gândi liber și, cu voie de la poliție, despre dragostea de țară.

Când însă un producător sud-african de bere româno-maghiară din Transilvania este promotorul unei astfel de idei aplicate, n-am niciun motiv de îndoială. Gustul berii din Clujul studențesc de altădată și gândul că un capitalist global face oarece profit mizând și pe o Românie pozitivă,

în toiul unui viscol de inspirație rusească, m-au convins, chiar dacă nu definitiv.

Vă invit, deci, să ne lăsăm convingi în continuare și cu alte argumente, mai puțin personale sau sentimentale.

VULCANUL NOROIOS

2005

„Sunt Turcu, spune mustăciosul în salopetă, făcându-și cruce. Dar dumneata de unde ești?“ „Din Reșița, de peste tot, răspunde domnul în scurtă de piele, tuns perie și extrem de nervos. Hoților“, adaugă el în direcția politocratului cărunt, care-i tutuiește pe toți, ca Elena Ceaușescu pe soldați, în scena finală. Dl Hrebenciuc își înmormântea după-amiază nașul și apoi e gata să negocieze, mâine la cinci. Jandarmii, dincoace de zăbrele par liniștiți. Ziariștii, dincolo de ele, trăiesc momente unice, revoluționare. Din studiouri, un moderator *live* ar vrea discursuri furibunde în interiorul PSD. O voce răgușită îl pomenește, în sfârșit: „E vremea lui Ceaușescu!“ Și porțile se deschid ca după „sesam“, cu figura încărunțită și diminuată a lui Adrian Severin, pe post de intermedier onest. Cu 15 ani în urmă, cobora scara din spate a Palatului Victoria, nevăzut, dar atunci jandarmii îl împușcau pe Frumușanu, rebelii în haine minerești aveau voie de la poliție, iar Ion Iliescu stăpânea situația. Acum, aceiași actori par rotitele unei jucării stricate de foști copii prost crescuți. Lui Ion Iliescu i se cere demisia din partid, la locul potrivit, în momentul nepotrivit, de oamenii cei mai nepotrivici. El însuși îl vrea înapoi, la stânga, pe Petre Roman, pe care l-a izgonit pe aceeași arie a asediului, pentru deviationism de dreapta. Se află în sala unde inamicul lui reformator și occidentalizat îl vrea înapoi, la dreapta, pe Corneliu Vadim Tudor. Fiecare pe divanul freudian pe care-l merită.

În această resuscitare dereglată a insurecțiilor copilăriei capitalismului, scena se exinde însă, în mod neașteptat, chiar și în limbul pre-revolutionar. Un înalt liberal îi asigură protecția poetului Mircea Dinescu, în exercitarea dreptului la pamflet politic cu iz de regicid, câștigat în 1989. Un altul identifică în Emil Boc avatarul mitic al activismului comunist. Un al treilea zâmbește cu lacrimi, la auzul numelui lui Heidegger în lumișul becalian — deși, cu lacrimi, la pd-iști și liberali n-ar fi cazul să mai

râdă nimeni, după ce D.A. a ieșit din spuma lor sărată, prin împreunarea depresiei lui Stolojan cu detenta lui Traian Băsescu.

Iată ingredientele amestecate anapoda — cu întârziere, mai aproape de comedie și fără miză vizibilă în România normală — ale unui ritual. De aici nu lipsește niciunul dintre personajele-cheie ale tranzitiei cuprinse între Regulamentul Organic și *acquis-ul* comunitar. Avocații demagogi, Republica de la Ploiești, Petrache Lupu, IMGB în versiune post-pro-revoluție sunt invitații acestui bal neanunțat al vampirilor. Nu lipsește nici eternul feminin, cu nume evocator de războaie fratricide și redistribuiri ilicite de terenuri publice după modelul polimerilor scăpați de rigorile diplomei de absolvire. Comunismul și Securitatea își redescoperă virtuțile integratoare. „Noi am putea intra oricând în sediul PSD, îi spune revoluționarul pătit reporterului spontaneu, pentru că suntem curajoși, am fost și la CC, în decembrie, nu ne subestimați!“ Ca de fiecare dată, după 1989, într-un moment oarecum promițător, în care ar trebui să ne aşteptăm doar la punerea în aplicare a formulei magnatului de presă Murdoch „Îmbrățișați progresul!“, ne luăm singuri la palme, intrăm în derapaj, lovim șistarul cu copita măgarului și strigăm aidoma soldaților italieni „*Avanti, Avanti!*“, dar în retragere dezordonată. Ceva de genul acesta s-a întâmplat în 1990, când, după o revoluție anticomunistă, ne-am trezit cu restaurația anti-occidentală. Dreapta ne-a nărăvit cu neputință și dezbinarea, stânga a inventat modelul cleptocrației consolidate. Unii voiau, dar nu puteau, alții puteau doar ce voiau pentru ei. Între timp, am intrat în NATO, iar săptămâna viitoare, în principiu, ar trebui să primim mutarea în plic, în UE. Dar nu ne putem abține să facem politică internă la baionetă. Talleyrand spunea că poți face cu baionetele aproape orice, în afara de a te sprijini pe ele. E-adevărat, în preambulul acordului de acces pentru militarii americanii în România, citim că prezența lor va contribui la stabilitatea internă. N-avem încă americani și ne permitem să fim încă puțin instabili. Dl președinte e singurul cu scutire medicală, pe bune.

ÎN DIAGONALĂ 2005

Citesc în *The New York Times* un articol despre vizita lui Bush jr. în Europa. Președintele american ar fi pronunțat cuvântul „libertate“ de 17 ori într-o singură cuvântare, în timp ce Gerhard Schröder, niciodată.

Se observă apoi că, la Bruxelles, premierul belgian a evocat căderea URSS ca fiind datorată efectelor Actului final de la Helsinki. America a fost și a rămas adesea singură, în efortul ei de forțare a libertății, în beneficiul altora. „Alții“ uită, se obișnuesc, au interes mai nuanțate, au „softuri“ fine, nu un „hard“ grosier, au o viață atât de plăcută pe Venus, încât nu le mai rămâne decât disprețul pentru marțieni.

Bush jr., mai aflăm, a avut parte doar la Bratislava de o surpriză plăcută. Prim-ministrul slovac i-a zis că țara să sprijină efortul de libertate al Americii. Oaspetele i-a răspuns că de libertate mai au nevoie, în Europa, țări ca Belarus sau Moldova.

În vara anului 1946, la Fulton, Missouri, Winston Churchill vedea coborârea unei Cortine de Fier — atunci se folosea prima oară această expresie — de la Marea Nordului la Marea Adriatică. În vara anului 2001, George Bush jr., la Universitatea din Varșovia, vedea extinderea NATO de la Marea Baltică la Marea Neagră. Cred că Moldova, după Ucraina, face deja parte din harta libertății americane.

Presă (liberală) germană îl deserie pe Bush jr., în fața palatului din Mainz, alături de cancelarul german, ca pe un sugar amuzat, distant și mulțumit, lăsându-se îmbrățișat de gazdele înstrăinate. Autorul constată că francezii au numit această vizită drept una a „reconcilierii președintelui american, în timp ce americanii își au folosit formula *a fence-mending visit*. Expresia provine din vocabularul fermierilor Vestului Sălbatic și înseamnă repararea unui gard stricat, la hotarul dintre două proprietăți. „Gardul rămâne, e chiar mai solid decât înainte“, spune ultima propoziție a articolului. Întrebăt, la sfârșitul vizitei în Germania, cum arată relațiile Americii cu această țară, Bush jr. a răspuns: „La fel ca relațiile cu Franța.“

În sala de conferințe a celebrei Societăți Germane pentru Politică Externă din Berlin, situată pe locul fostei proprietăți a familiei Mendelssohn-Bartholdy, pe care a fost construită o vilă pentru ideologul nazist Alfred Rosenberg, conferențiază Mihai-Răzvan Ungureanu, ministrul de Externe al României. În asistență, recunosc sau bănuiesc parlamentari, jurnaliști, lobbyiști, români din emigrație, dar și studenți. În Germania studiază, în definitiv, 2 000 de tineri români. Oaspetele vorbește liber, în limba engleză, despre agenda de politică externă regională a României. Discursul este interesant, plin de analogii originale între Europa continentală a granițelor care despart *versus* Marea Neagră a confluențelor ignore. Accentul de Oxford al Tânărului ministru, originar din Iași, profesionalismul evident al comunicării, fac o impresie puternică. Este puțină grandilocvență, un aer de „băiatul se ia prea în serios“, care în